

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

“UYANDIM BAKTIM Kİ BİR SABAH, GÜNEŞ VURMUŞ İÇİME”

Kılavız: Zuhul BALOĞLU

Öğrencinin Adı: A. Hazal

Soyadı: ŞENAL

Numarası: D1129-078

Sözcük Sayısı: 3431

Araştırma Sorusu: Orhan Veli'nin şiirlerinde yaşama sevinci nasıl işlenmiştir?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, Türkçe A dersi kapsamında hazırlanan bu bitirme tezinde, Orhan Veli'nin seçilen şiirleri yaşama sevinci çerçevesinde ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde , Orhan Veli şiirlerinde yaşama sevincinin nasıl işlendiği genel anlamda ele alınmıştır. Şairin şiirlerindeki yaşama sevinci; doğa, günlük yaşam içindeki küçük mutluluklar ve insan sevgisi alt başlıklarında irdelenmiştir. Bu duygu, alt başlıklarda ele alınan doğa; deniz, bahar, gökyüzü ve kuşlardan yola çıkılarak incelenmiştir. Daha sonra yaşama sevinci günlük yaşam içindeki küçük mutluluklar ve insan sevgisi başlıklarından yola çıkılarak irdelenmiş. Varılan sonuçlar şiirlerden alıntılarla desteklenmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise şairin pek çok şiirinde yaşama sevincini ve coşkusunu nesnelere ve durumlar aracılığıyla yansıttığı çıkarımına varılmıştır.

Sözcük Sayısı: 111

İÇİNDEKİLER

ÖZ(ABSTRACT)	1
I.GİRİŞ	3
II. DOĞA	3
II.A. DENİZ	3
II.B. BAHAR.....	5
II.C. GÖKYÜZÜ.....	7
II.D. KUŞLAR	8
III. GÜNLÜK YAŞAM İÇİNDEKİ KÜÇÜK MUTLULUKLAR	10
IV. İNSAN SEVGİSİ.....	13
V.SONUÇ	14
KAYNAKÇA	15

I. GİRİŞ

Orhan Veli'nin şiirlerinde yoğun olarak işlediği duygulardan biri yaşama sevincidir. Bu duygu çok farklı şekillerde anlatılır. Şairin yaşama bakışı açısından etkilenen bu anlatım, şairin kendi şiir anlayışıyla da biçimlenebilir. Şairin bu duyguyu doğayı, insanları, gündelik yaşamı ve doğadaki varlıkların ve değişimlerin yansımalarını kullanarak anlattığı görülür. Şiir kişisi üzerinden yaşama sevinci duygusu, coşkulu ve içten bir dilin kullanımı ile okuyucuya sunulmuştur.

Bu tezde Orhan Veli'nin şiirlerinde yaşama sevincinin nasıl ele alındığı incelenecektir. Orhan Veli'nin şiirlerine genel olarak bakıldığında yaşama sevincinin günlük yaşam öğelerinden, doğa motiflerinden ve tüm bunların insanlara yansıma şekli üzerinden işlendiği söylenebilir. Bu nedenle çalışmada şairin yaşama sevincini işleyişi; doğa, insanlar ve günlük yaşam alt başlıklarıyla ele alınacaktır.

II. DOĞA:

"Doğa"nın Orhan Veli'nin şiirlerinde önemli bir yer tuttuğu görülür. Sevgi, hüznün, coşku, acı gibi birçok duyguyu yansıtan doğa, Orhan Veli'nin "Ölümden Sonra Neşelenmek İçin Lied", "Açsam Rüzgara", "Baharın İlk Sabahları", "Güzel Havalarda", "Dalgacı Mahmut", "Eskiler Alıyorum" ve "Gün Doğuyor", "Pırpırlı Şiir" ve "İçerde" başlıklı şiirlerinde yaşama sevincini dile getirmesine hizmet eder. Şiirlerinde doğa; deniz, bahar, gökyüzü ve kuşlar kullanılarak işlenmiştir. Bu işleyişte doğa öğeleri şiir kişisinin duygularını somutlar, yaşama sevincinin onda ne gibi düşünceler oluşturduğunu simgelemekte kullanılır. Doğa, deniz, bahar, gökyüzü ve kuşlar alt başlıklarında incelenecektir.

II.A. DENİZ:

Deniz, Orhan Veli'nin çoğu şiirinde yer alır ve yaşamın getirdiği sıkıntılara karşı umudu, özgürlüğü ve sıkıntılardan kaçışı simgelemektedir. "Ölümden Sonra Neşelenmek İçin Lied" ve "Açsam Rüzgara" başlıklı şiirlere bakıldığında denizin varlığıyla şiir kişisinin, sıkıntılarından uzaklaştığı, basit şeylerin önemini fark ettiği ve tüm bunların onun yaşama tekrar tutunmasını sağladığı söylenebilir.

" Ben sonsuz bir deniz düşünürüm;

Bulutlar başımın üzerinden

Bir Olymp ilahı sükunile

Geçip giderken "(Ölümden Sonra Neşelenmek İçin Lied, 177)

”Ölümden Sonra Neşelenmek İçin Lied” şiirinde denizin özgürlüğü temsil ettiği görülür. Hayatında sıkıntıları olan şiir kişisi üzerinden, denizin ona yaşama sevincini verdiği ve duygu durumunu değiştirdiği görülür çünkü şiir kişisi sonsuz denizi düşünür, ve bu eylemin ardından bulutlar başının üzerinden geçip gider. Bu şiirde deniz imgesine ek olarak bulutlar, umutların yok ettiği sıkıntıları yansıtmaya hizmet eder. Bulutlar, şiir kişisinin yaşamındaki sıkıntılarını ve mutsuz ruh halini temsil ederken, şiir kişisinin umutsuzluğu sonsuz bir deniz düşüyle geçip gider. Bu düşüncelerden yola çıkılarak şiir kişisinin umudunu hiçbir zaman yitirmediği ve doğanın onun hayata tekrar tutunmasına hizmet ettiği söylenebilir.

“ Ne hoş, ey güzel Tanrım, ne hoş

Mavilerde sefer etmek!

Bir sahilden çözülp gitmek

Düşünceler gibi başıboş. “ (Açsam Rüzgara, 164)

“Açsam Rüzgara” şiirinde mavilerde sefer etmenin şiir kişisinin duygu durumunda yarattığı coşku dile getirilir. Bu şiirde deniz, özgürlüğü temsil eder ve şiir kişisi, kendini doğaya bıraktığında daha mutlu olur. Yaşamında olmasını istediği, aradığı özgürlüğü denizi, mavilikleri, limanları, sahilleri kullanarak aktarır. Mavi rengin yansıttığı huzur ve umut da denizle birlikte bu ruhsal dinginliği yansıtmak için sık sık dizelerde kullanılır.

Buna ek olarak “ ne hoş ” söz öbeğinin tekrar edilmesiyle, özgür olma düşüncesinin şiir kişisi üzerinde yarattığı sevincin büyüklüğünün vurgulandığı görülür. Başıboş olma durumu bir yere bağlanmamayı, bağımsız olmayı anlatır. Bu dizelerde düşüncelerin başıboş bir şekilde sahilden çözülp gitmesi ise şiir kişisinin doğayı başıboş görmesini, bir diğer deyişle düşüncelerinin ve doğanın koşutluk içerisinde olduğunu anlatır. Bu sürecin ardından şiir kişisi, özgür olma düşüncesinin bir yerden sonra sonsuz ve bağımsız olduğunu düşünür çünkü sahilden çözüldükten yani özgürlüğüne kavuştuktan sonra mavilere ulaşır ve bu ulaşım onu mavilerin sonsuzluğu düşüncesine taşır.

“ Açsam rüzgara yelkenimi;

Dolaşsam ben de deniz deniz

Ve bir sabah vakti, kimsesiz

Bir limanda bulsam kendimi. “(Açsam Rüzgara, 164)

” Deniz deniz dolaşmak “ şiir kişinin özgürlüğe olan isteğini yansıtırken şiirin ilerleyen dizelerinde bu özgürlüğün sığınma, bir yere ait olma düşüncesine dönüştüğü söylenebilir. “Rüzgar“ şiir kişinin eylemlerine yön vermesi, ona hükmetmesi için kullanılır ve bu durumyelken açıldığında kişinin hareket etmesine, o sonsuzluk içinde özgürlüğü tatmasına olanak verecek şekilde kullanılmasıyla anlaşılır.Şiir kişinin yelkenini rüzgara karşı açmak, dolaşmak ve daha sonrabir limanda kendini bulmak istemesi, doğanın onun davranışlarına hükmetmesini istediğini ve bu hükmetmenin ardından kendini bir yere ait hissedebilmesini, bir yere sığınabilmesini anlatır.

“Ölümden Sonra Neşelenmek İçin Lied” ve “Açsam Rüzgara” şiirlerinde doğanın şiir kişinin davranışları üzerindeki etkisinden hareketle denizin kaçıışı simgelediği düşüncesine varılabilir. Bu kaçış, şiir kişinin gerek sahilden çözülüp gitmesiyle , gerek denizlerde dolaşıp kendini bir limanda bulmayı istemesiyle anlatılır ve onun yaşama sevincini artırdığını, hayatında bir amacı oluşturduğu için yaşamdan daha çok keyif almasını sağladığı söylenebilir.

II.B. BAHAR:

Bahar, “Baharın İlk Sabahları” , “Pırpırlı Şiir” ve “Güzel Havalara” başlıklışiirlerde hayattaki zorluklara karşılık olarak sıkıntılardan kaçışı, huzuru, mutluluğu ve yenilenmeyi temsil eden bir mevsimdir. Bu şiirler incelendiğinde şiir kişinin baharın doğada getirdiği değişim ve duygu durumu arasında bir paralellik kurduğu gözlenir.

“ Sanırım ki günler hep güzel gidecek;

Her sabah böyle bahar;

Ne iş güç gelir aklıma, ne yoksulluğum. “ (Baharın İlk Sabahları, 121)

Baharda doğa canlanır, yapraklar açar, kuşların cıvıdamaları duyulur. Doğadaki bu değişimden ve değişimin etkilerinden yola çıkılarak “Baharın İlk Sabahları” başlıklı şiirde şiir kişisi doğa ve havanın durumundan yola çıkarak bahar ve “güzel günler” arasında bir benzerlik kurar. Şiir kişinin duygu durumunu olumlamak için kullanılan bahar, zamanla şiir kişinin yaşamda karşılaştığı zorluklarını kısa bir süreliğine de olsa unutmasını, yaşamın olumsuz gerçeklerinden uzaklaşarak umuda kapılmasını sağlar. Bir diğer deyişle, kurulan bu paralelliğin ardından baharın getirilerinin şiir kişisini yaşamın zorluklarından uzaklaştırdığı ve ona umut aşılacağı görülür.

“ Uyandım baktım ki bir sabah,

Güneş vurmüş içime;

Kuşlara, yapraklara dönmüşüm,

Pır pır eder durur, bahar rüzgârında. “(Pırpırlı Şiir, 105)

Şiir kişinin içine güneş vurması umudunu yansıtır ve umudun yarattığı olumlu havayı yansıtırken şiir kişisi ruh halini “ Kuşlara, yapraklara dönmüşüm” ifadesiyle betimler. Özellikle bahar aylarında kuş cıvıltıları etrafı sararken yapraklar da renklenmeye, daha çok dikkat çekmeye başlar ve yüklenen bu özelliklerden dolayı şiir kişinin duygu durumunu bu öğelerle somutlamayı tercih ettiği düşüncesine varılabilir. Bahar rüzgarı sakindir, havanın az da olsa serinlemesini sağlar ve şiir kişinin umudunu belirtmesinin ardından kendini bahar rüzgarında “ pır pır etmek “ eylemiyle anlatması, onun da içinde baharla gelen bir hareketlenmenin olduğunu anlatır. Olumlu bir tonda söylenişinden dolayı ise bu hareketin şiir kişisi üzerinde pozitif bir etki yarattığı, kuşlar ve yapraklarla somutlanan bu duygu durumunun şiir kişinin yaşama daha çok bağlayıp, bununla birlikte yaşama olumlu bir enerjiyle tutunduğu söylenebilir.

“Beni bu güzel havalar mahvetti,

Böyle havada istifa ettim

Evkaftaki memuriyetimden.

Tütüne böyle havada alıştım,

Böyle havada aşık oldum;

Eve ekmekle tuz götürmeyi

Böyle havada unuttum” (Güzel Havalalar, 57)

Havanın güzel ya da kötü olması görecelidir ve bu şiirde de görüldüğü gibi insanların ruh halleri üzerinde bir etkiye sahiptir. “Güzel Havalalar” başlıklı şiirde havanın güzel olması şiir kişinin yapması gereken eylemleri yapmaması, sorumluluklarını yerine getirmeyişiyle sonuçlanır. Bu sonuca şiir kişinin istifa etmesinden, eve ekmekle tuz götürmeyi unutmasından varılır. Yani hava güzel olduğunda şiir kişisi yaşamda yerine getirmesi gereken sorumlulukları boş verir ve sorumluluktan sıyrılmaya getirdiği duygularla tütüne başlar ve aşık olur. Bu eylemler kişinin kendi iradesiyle gerçekleştirdiği eylemlerdir ve şiir kişinin yaşamında bir şeye bağlılık duyduğunu gösterir. Bağlılıkların kişileri genelde yaşama bağlarlar çünkü kişinin bir hedefinin olmasını sağlarlar, doğadan yola çıkılarak meydana gelen bu bağlılık da şiir kişinin yaşamına olumlu etkide bulunmuş, yaşama karşı düşüncelerini sağlamlaştırmıştır.

“Baharın İlk Sabahları” ve “Güzel Havalara” şiirlerinden yola çıkılarak baharla birlikte doğanın uyanışının şiir kişinin eylemlerinde değişimler meydana getirdiği, ve bu eylemlerin olumlu olmasından hareketle şiir kişisini yaşama bağlılığının arttığı düşüncesine varılabilir. Şiir kişinin duygu durumundaki ve yaşama bakış açısındaki değişiklikler ifade edilirken kullanılan bahar ayının getirdiği belirtiler şiir kişinin yaşama sevincindeki artış ve sevincin eylemlerine yansısıyla koşutluk içinde olduğu söylenebilir.

II.C. GÖKYÜZÜ

Umut, kişinin yaşama bağlanmasını sağlar, kişiyi güçlü kılar. Gökyüzü, doğanın büyük bir parçası olarak “Dalgacı Mahmut”, “Eskiler Alıyorum” ve “Gün Doğuyor” başlıklı şiirlerde şiir kişinin duygu durumunu anlatmada kullanılırken; gökyüzünün bir parçası olan yıldızlar ise şiir kişinin umudunu yansıtmaya hizmet eder.

*“Gökyüzünü boyarım her sabah,
Hepiniz uykudayken. “*

[...](Dalgacı Mahmut, 120)

“Dalgacı Mahmut” şiirinde gökyüzü renksizdir, şiir kişisi boyar ve bu işi herkesten habersiz yapar. Şiirde “siz”e seslenerek şiir kişisi kendini toplumdan dışladığını göstererek, etrafındaki kişilerden habersizce yaşamlarına renk katmaya çalıştığını ifade eder. Boyama ve dikme eylemleri umudu temsil eder çünkü şiir kişisi hayatın renksiz veya yırtık yerlerini, yani olumsuz yönlerini kendi çabasıyla iyileştirmeye çalışır. Bunu her sabah yapması ve anlatırken “vazifem” ifadesini kullanması ise davranışına görev niteliği yüklediğini, ödevini benimsediğini gösterir ve bu niteliği vererek hayatın olumsuzluğuna karşı gösterdiği çabayı anlatır. Kimi zaman “dalga geçmesi” şiir kişinin karşılaştığı bu zorlukları önemsemeyip yaşantısına devam ettiğini anlatır.

“Eskiler alıyorum

Alıp yıldız yapıyorum

[...]

Şiir yazıyorum

Şiir yazıp eskiler alıyorum “ (Eskiler Alıyorum, 80)

Şiir yazmak “Eskiler Alıyorum” şiirinde gökyüzünün bir parçası olan yıldızlar şiir kişinin umudunu temsil etmesi için kullanılır. Eskiler şiir kişinin yaşamındaki olumsuzlukları temsil

ederken şiir kişisi yaşamındaki olumsuz şeylerin olumlu taraflarını bulup yaşamın keyfini çıkarmaya çalışır. Şiir kişinin yaşama karşı umutlu olduğu zamanlardaruh hali olumludur çünkü hayata daha fazla tutunur, yaşamında bir amacının olduğunu anlar.

“ *Gün doğuyor şehrin üzerine,
Renk renk hacimle doluyor her yer.*

*Toprak kımıldıyor yavaş yavaş,
Gün doğuyor şehrin üzerine,
Bembeyaz gece çiçeklerine
Sabahla düşüyor bir damla yaş.”(Gün Doğuyor, 168)*

Güneşin doğuşunun ardından başlayan her yeni gün aslında yeni bir umuttur kişi için. Kişi, bu doğuşla gelen yeni günün kendine ne getireceğini, hissettireceğini bilemez ve bu bilinmezlik kimi zaman kişilerin geleceğe umutla bakmasının sağlar. İnsanlar umutla hayata tutunurlar ve umudun getirdiği beklenti kişilerin hayatınca bir amaç oluşturur. Amacı olan kişi de hayata bağlı, hayatın her türlü getirisinden olumlu bir sonuç çıkarabilen bir tutum sergiler.

“Gün Doğuyor” başlıklı şiirde tekrar edilen “Gün doğuyor şehrin üzerine”dizesiyle yeni bir günün başlangıcı anlatılır. Gece, her yer karanlıktır ve kişiler bu karanlığın bir sonucu olarak etrafı net göremezler fakat vakit sabaha yaklaştıkça görüntüler netlik kazanır, buğulu olan şeylerin büyüğü bozular. Şiirde bilmece olarak nitelendirilenler kişilerin aydınlıkta görüp karanlıkta göremedikleridir. Bunun bilmece olarak nitelendirilmesi bilmecelerin genelinde herkesin bildiği fakat üstü kapalı şekilde sorulduğu için büyüğü olan sorular olmasıdır. Gecelerin dilinin çözülüp gölgelerin kaçışmasıyla günün ağardığının gösterilmesi, yani görüntülerin netlik kazanmasıyla bilmecelerin cevabı gibi görüntüler de netlik kazanır. Şiir kişinin günün ağarması hakkındaki düşünceleri her yerin renk renk hacimle dolması ve bu olayın bir deniz hücumu halinde gerçekleşmesiyle ifade edilir. “ Renk renk ” ifadesinin kullanımındaki amaç havanın ağarmasıyla bilmecelerin sihrini kaybedişini anlatmaktır. Bu sihri kaybediş şiirde olumlu bir anlamda kullanılır çünkü ilerleyen dizelerde toprağın kımıldaması, bembeyaz gece çiçeklerine bir damla yaşın düşmesi günün ağarmasıyla gözlemlenen olaylardır ve yaşamın devam ettiğini belli ederler.

II.D. KUŞLAR

Kuşlar şiirlerde doğanın dengesine etki etmekle kalmaz aynı zamanda kişiye göz zevki de kazandırır. Doğada kuşlar özgürlüğün ve sevincin simgesidir. ”Pırpırlı Şiir”, “Baharın İlk Sabahları” ve “İçerde”

başlıklı şiirlerdekuşlar, şiir kişinin olumlu ruh haliyle koşutluk içindedir ve şiir kişinin yaşama dair coşkulu düşüncelerini somutlama amaçlı kullanılır.

*“ Uyandım baktım bir sabah,
Güneş vurmuş içime;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm,
Pırpır eder durur, bahar rüzgarında.
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm” (Pırpırlı Şiir, 105)*

Doğada kuşlar uçar ve gerçekleştirdikleri bu eylemden dolayı özgürlüğü simgeler. Güneş yeni bir günün doğuşunu simgelediği için umudu yansıtırken yapraklar da her bahar yeşerip kendini yenileyerek yenilenmenin anlatılmasına hizmet eder. “Pırpırlı Şiir” de umudunu içine güneş vurmasıyla anlatan şiir kişisi, bunun ardından kendini betimlerken doğada özgürlüğü ve yeniliği temsil eden kuşları ve yaprakları kullanır. Bahar rüzgarı, sakindir ve pırpır eder, şiir kişinin içindeki hislerini pırpır etme eylemiyle anlatması, şiire olumlu bir ton katmasıyla beraber şiir kişinin duygularının ve yeni başlayan gün hakkındaki düşüncelerinin olumlu olduğunu gösterir. Şiir kişinin duygu durumunu anlatırken doğanın bu öğelerinden yararlanması, yaşama karşı duyduğu sevinci dile getirmesine hizmet eder.

*“ Tüyden hafif olurum böyle sabahlar;
Karşı damda bir güneş parçası,
İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar;
Bağıra çağıra düşerim yollara;
Döner döner durur başım havalarda. “(Baharın İlk Sabahları, 121)*

“Baharın İlk Sabahları” şiirinde “ böyle sabahlar “ olarak nitelendirilen sabahların, şiirin başlığından yola çıkılarak yorumlanabileceği gibi bahar sabahları olduğu söylenebilir. Şiir kişisi duyduğu mutluluğu içinde kuş cıvıltıları ve şarkıların olmasıyla daha da anlaşılır bir hale getirir. Bu düşünceden yola çıkılarak “ tüyden hafif olmak “ ifadesinin kuş cıvıltıları ve şarkılarla birlikte kullanılışından dolayı olumlu bir anlamda kullanıldığı söylenebilir. Şiir kişinin içinde kuş cıvıltılarının olması, baharda doğaya gelen canlılıkla kendi duygu arasında bir koşutluk kurduğunu gösterir. Başının havalarda dönmesi ise yine şiir kişinin duygu durumunu kuşlarla somutlaştırdığını gösterir çünkü kuşların en belirgin özellikleri uçmalarıdır ve özgürlüğü simgelemelerinin nedeni de budur. Şiir kişisi de böyle bir ifade kullanarak düşüncelerinin özgürlüğünü yansıtmayı amaçlar.

“ Sanırım ki günler hep güzel gidecek;

Her sabah böyle bahar;

Ne iş güç gelir aklıma, ne yoksulluğum. “(Baharın İlk Sabahları, 121)

Şiir kişinin yaşamında yapması gereken “ iş ”leri ve katlanmaya çalıştığı yoksulluk vardır. İçindeki kuş cıvıltıları kullanılarak somutlanan coşku artık umuda dönüşmüştür. Bu umut etme “ Sanırım ki ..” ifadesiyle anlatıldığı için şiir kişinin bilinçli bir şekilde gerçekleştirdiği bir eylemdir çünkü havanın güzel olmasıyla yaşamın sıkıntıları bir süreliğine olsun ondan uzaklaşır ve o da bu sürecin farkındadır. Bu eylemden yola çıkılarak şiir kişinin yaşamın getirdiği ve zihnini sürekli meşgul eden sıkıntılardan uzaklaşmasının doğanın ona hükmetmesi sonucunda gerçekleştiği söylenebilir.Şiir kişinin bunu yapmasındaki amaç bilinçli bir şekilde yaşamın zorluklarından ve ona verdiği görevlerden kurtulma isteğidir. O, tüm bunlardan kurtulursa yaşamın keyfini çıkarabileceğini düşünür çünkü bu düşünce onun umutları arasında yer alır.

“ Pencere, en iyisi pencere;

Geçen kuşları görürsün hiç olmazsa;

Dört duvarı göreceğine. “(İçerde, 124)

“İçerde” başlıklı şiirde şiir kişisi içeriği temsil eden dört duvar ve dış dünyayı temsil eden pencere arasında karşılaştırma yapar. Pencere ve dışarda görülen kuşlar “iyi” sıfatıyla nitelendirilir , bu da dışarının içeriden, yani dört duvardan daha olumlu olduğunu gösterir. Kuşlar uçtuğu için yaşamın devam ettiğini gösterir ve özgürlüğü temsil eder. Bu da şiir kişisine dışarda bir yaşamın olduğunu ve kendisi buna dahil olamasa bile en azından seyredebileceği düşüncesini verir.

Doğa, Orhan Veli'nin şiirlerinde coşku, mutluluk, umut, hayatın sıkıntılarından kaçışı anlatmak amacıyla; deniz, bahar, gökyüzü ve kuşlar kullanılarak okuyucunun karşısına çıkar. Tüm bu duyguların sonucunda şiir kişinin yaşama bağlanmıştır. Şiir kişinin yaşamdaki sıkıntılardan uzaklaşması ve yaşama sevincini geri kazanması için doğanın ona hükmetmesi gerektiği düşüncesine varılabilir.

III. GÜNLÜK YAŞAM İÇİNDEKİ KÜÇÜK MUTLULUKLAR

Küçük anların büyük mutluluklar getirebileceği bilinse de çoğu kimse bunun farkına varmaz. Günlük işlerin telaşından mıdır yoksa hayattan daha çok şey beklenmesinden midir kişi, hayatın ona sunduğu küçük mutlulukları ıskalar durur. Oysaki küçük şeylerden mutlu olmayan insanlar büyük mutlulukların da değerini bilmez, yaşamın derinliklerine inemez. Yaşamda kişinin dikkatini

çekmeyen ufak şeyler kimi zaman mutluluk getirir, kimi zaman hayatın hala devam ettiği mesajını verir, bazen de olumsuz koşullar içinde olunmasına rağmen olumlu bir yanının farkına varılmasını sağlar. “Birdenbire”, “Illusion”, “Ne Kadar Güzel” ve “Festival” şiirlerinde günlük yaşamdaki doğa olaylarının, küçük mutlulukların ve yaşamdaki temel şeylerin yerine getirilmesinin kişinin yaşama sevgisini arttırması, şiir kişisi üzerinden işlenir.

“ Her şey birdenbire oldu.

Birdenbire vurdu gün ışığı yere;

Gökyüzü birdenbire oldu;

Mavi birdenbire.

Birdenbire tütmeye başladı duman topraktan;

Filiz birdenbire oldu, tomurcuk birdenbire. “ (Birdenbire, 140)

“Birdenbire” şiirinde şiir kişisi öncelikle gökyüzü, toprak, filiz, tomurcuk ve yemişi kullanarak doğadaki olayların oluşumunu anlatır. Burada doğada bulunan toprak, filiz, tomurcuk ve yemiş başlangıcı, yeniliği ifade etmeye hizmet eder. Gökyüzü ise gece ve gündüzün ard arda gelişini, bir diğer deyişle zamanın geçmesini sembolize eder. Şiir kişisi doğayı ele almasını ardından “birdenbire” olan olayları hayvan ve kişileri kullanarak ifade eder ve tüm bu işleyişin yaşama neler kattığını vurgulamak için sonuçta hepsini sevince bağlar. Aslında bakıldığında tüm bu olaylar her zaman ve herkes için geçerli durumlardır fakat öylesine alışılmıştır ki, hayatın akışında çoğunluğun dikkatini çekmez. Oysaki tüm bu olaylar zinciri şiir kişisine yaşamın devam ettiğine dair kanıtlar verir ve yaşama tutunmasını sağlar. Kısaca sevincinin nedeninin bu kanıtlar olduğunu söylemek yanlış olmaz.

“ Gömleğim yeni,

Yıkanmışım,

Tıraş olmuşum;

[...]

Sokağa çıkmışım, insanlar rahat;

Ben de rahatım. “ (Illusion, 59)

“Illusion” başlıklı şiirde “gömleğim yeni, yıkanmışım, tıraş olmuşum” gibi günlük yaşamda yer alan ifadeler kullanılmıştır. Şiir kişisi yaşamda önemsiz gibi görülen ama değerinin göz ardı edilemeyeceği ifadeleri kullanarak onların önemini anlatmaya çalışır. Günlük işlerin yerine

getirmelerinin sonucunu ise rahatlığa bağlar. Şiir kişisi kendini diğer insanlarla kıyaslar çünkü onların rahatlığını söyledikten sonra “ ben de rahatım “ diyerek kendinin onlardan farksız olduğunu vurgular. Yani bir diğer deyişle yaşamdaki ufak şeylerin yerine getirilmesi önemlidir ve şiir kişisi de onları yerine getirdiğinde yaşama bağlanır.

“ Çayın rengi ne kadar güzel,

Sabah sabah,

Açık havada!

Hava ne kadar güzel!

[...]

Çay ne kadar güzel! “ (Ne Kadar Güzel, 54)

“Ne Kadar Güzel” şiirinde yaşamdaki küçük şeylerin kişiye verdiği coşku, şiir kişisi üzerinden “çay” ın kullanılmasıyla ifade edilir. “Çay” yaşamın içinden olup belki de çoğu insanın dikkatini bile çekmeyen bir şey olmasına rağmen bu şiirde güzelliğine vurgu yapılarak sıkça tekrarlanır. Çay yaşamda işler bittikten sonra rahatlamayı temsil eder ya da işe ara vermeyi simgeler.Şiir kişisinin çayı anlatırken coşkulu bir dil kullanması çayın ona verdiği mutluluğu dile getirir.

“ Ekmek karnesi tamam ya,

Kömür beyannamesi de verilmiş;

Düşünme artık parasızlığı;

Düşünme yapacağın yapıyı;

El tutar, ömür yeter;

Yarına Allah kerîm;

Dayan hovarda gönlüm! “(Festival, 64)

“Festival” başlıklı şiirinde hayatta yerine getirilmesi gereken şeylerin gerçekleştirilmesinin kişinin duygu durumuna ne şekilde etki ettiğine dikkat çekilir. Ekmek karnesi ve kömür beyannamesinin şiir kişisinin yaşadığı zamandaki önemi büyüktür çünkü yaşamın temel gereksinimlerindedir. Karne ve beyannamenin verilmesiyle şiir kişisi kendine “düşünme” diyerek onların yerine getirilmelerinden başka kafasını meşgul edecek bir şeyin olmadığını anlatır. Bu düşüncelerin zamanla “ Yarına Allah kerim” ifadesinden yola çıkılarak umuda dönüştüğü söylenebilir.Kısaca, şiir kişisini yaşama bağlayan bu umut, yaşamda temel ihtiyaçların karşılanmasının getirdiği bir umuttur. Umut duygusunun yayılmasının ardından şiir kişisinde kendine güven meydana gelmiştir ve kendine

çoşkulu bir biçimde “Dayan hovarda gönlüm!” şeklinde seslenmesi bu güveni gösterir. Bu güven onu yaşama daha sıkı bağlarken, yaşamdan beklentilerinin de olduğunu vurgular. Dolayısıyla şiir kişisi yaşamın ona getirdiklerin sayesinde yaşama karşı sevinç duyar ve geleceğe olumlu bakar.

Günlük yaşam, doğa olayları, göz ardı edilen küçük mutluluklar ve temel ihtiyaçların karşılanmasından yola çıkılarak işlenir. Bu olgular sayesinde şiir kişisinin umudu artarken bu artış, yaşama bağlanmasını ve yaşamın değerini anlamasını sağlar.

IV. İNSAN SEVGİSİ

İnsanları sevmek kişiyi yaşama bağlar çünkü kişinin hayatındaki insanlar ona güç verir, güven verir. Çoğu insan yalnız olduğu zaman yaşama olan sevgisi azalır ve yaşamdan bir beklentisi olmaz. Orhan Veli'nin “Hoy-lu-lu”, “Çok Şükür” ve “İnsanlar” başlıklı şiirlerinde insan sevgisi yansıtılır ve bu sevgiden yola çıkılarak şiir kişisinin yaşama sevinci işlenir.

*“ İsterim benim de acaip isimleri
Hiç duyulmamış zenci arkadaşlarım olsun
Onlarla Madagaskar limanlarından
Çin'e kadar yolculuk yapmak isterim.” (Hoy- Lu-Lu, 186)*

“Hoy-lu-lu” şiirindeki şiir kişisi “Madagaskar” ve “Çin” ülkelerini kullanarak değişik yerler keşfetmek istediğini, bu keşifleri “acaip isimleri hiç duyulmamış zenci arkadaş”larıyla yapmak istediğini dile getirir. Şiir kişinin birçok yer ve kişiyi barındıran isteği insanlara verdiği önemi anlatır çünkü hayallerini oluşturan insanlardır ve şiir kişisinin yalnızlıktan çok etrafında insanların olmasını tercih ettiği anlaşılır. İnsanların varlığı onun için yaşamı daha anlamlı kılmakla birlikte hayatına farklılıklar da katar. Bu farklılığı yansıtmak için şiir kişisi, alışlageldik isteklerdense daha değişik isteklere ulaşma peşindedir.

*“ Bir insan daha var, çok şükür , evde;
Nefes var,
Ayak sesi var;
Çok şükür, çok şükür. “ (Çok Şükür, 233)*

İnsan sevgisi kişileri yaşama bağlar çünkü insanın varlığını yaşamın devam ettiğinin bir göstergesidir. “Çok Şükür” dizesinin sıkça tekrar edildiği şiirde “nefes” ve “ayak sesi” ifadelerini kullanarak betimlediği insanların şiir kişisinin hayatındaki yeri, onlara verdiği değer anlaşılır. Şiir

kişisi insanlara bağlıdır ve bu bağlılığını evde kendisinden başka birinin olması karşısında “çok şükür” tepkisini vermesiyle sunar. Evde nefes ve ayak sesinin olmasına şükretmesinden yola çıkılarak, insanlara ne kadar değer verdiği, insanların onun yaşamında önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

“ Ne kadar severim o insanları!

O insanlar ki, renkli, silik “(İnsanlar, 197)

“ İnsanlar ” şiirine şiir kişinin insanlara sevgiyle yaklaştığı görülür. İnsanları “ renkli ” ya da “ silik ” ayırt etmeksizin oldukları gibi sever. Şiir kişinin coşkulu anlatışından insan sevgisinin onun yaşama sevincini artırdığı, onu yaşama bağladığı görülür.

İnsan sevgisi, şiir kişinin insanlara verdiği önemden, hayatında değişik insanların yer etmesini istemesinden ve etrafındaki insanların şiir kişinin şükretmesini sağlamasından yola çıkılarak anlatılır. Bu sevgi şiir kişisini yaşama bağlar çünkü insanların varlığı sayesinde o,yaşamın devam ettiğini, o insanların onun yaşamına renk kattığını düşünür.

V.SONUÇ

Bu çalışmada Orhan Veli'nin şiirlerindeki yaşama sevincinin hangi öğelerden yararlanılarak anlatıldığı incelenmiştir. Bu inceleme üç alt başlıktan yola çıkarak yapılmıştır ve bu alt başlıkları: doğa, günlük yaşamın içindeki küçük mutluluklar ve insan sevgisi oluşturur.

Şiir kişinin yaşama sevincinin anlatılmasında doğanın rolü büyüktür. Doğa çoğunlukla deniz, bahar, gökyüzü ve kuşlardan yola çıkılarak anlatılmıştır. İncelemelerden yola çıkılarak doğanın şiir kişisine hükmetmesiyle yaşamın sıkıntılarından uzaklaştığı ve bu uzaklaşmanın onu yaşama daha sıkı bağladığı görülebilir.

Şiirlerde doğa çoğunlukla deniz, bahar, gökyüzü ve kuşlardan yola çıkılarak ele alınır ve doğanın bu öğeleri şiir kişinin yaşama sevincini anlatmaya hizmet eder. Şiir kişisi, doğanın ona hükmetmesiyle yaşamın sıkıntılarından uzaklaşır ve bu uzaklaşma onu yaşama daha sıkı bağlar. Şiirlerde genellikle denizin kaçıışı, baharın getirdiği değişimlerle yaşamın devam ettiğini, gökyüzü ve yıldızların gece ve gündüzün ardalanmasıyla umudu simgelediği ve kuşların şiir kişinin yaşama sevincine dair duygularını somutlamada kullanıldığı sonucuna varılabilir.

Orhan Veli şiirleri günlük yaşam, çoğu zaman fark edilemeyen küçük mutluluklar üzerinden anlatılır ve bu mutlulukların fark edildiğinde kişiyi yaşama nasıl bağlayabildiği okura sunulur. Şiir kişisi bu

farkındalığa ek olarak yaşamdaki temel ihtiyaçların karşılanması getirdiği sevinçle yaşama bağlılığını daha da güçlendirir.

Şiirlere yansıyan insan sevgisine bakıldığında, şiir kişinin insanlara karşı ayırım yapmaksızın duyduğu sevgi ve bu sevginin getirdiği şükretme duygusu görülür.

Şiirde yapılan ayrıntılı inceleme sonucunda ,Orhan Veli'nin yaşama sevincini; coşkulu ve içten söyleyişiyle, günlük yaşamdan, doğadan ve insanlardan destek olarak, coşkulu bir söyleyişle yansıttığı söylenebilir.

Sözcük Sayısı: 3.431

KAYNAKÇA

- 1- Orhan Veli Bütün Şiirleri, 31. Baskı, Eylül 2012, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- 2- Şükran Kurdakul, Çağdaş Türk Edebiyatı, 1994, Evrensel Basım Yayın, İstanbul